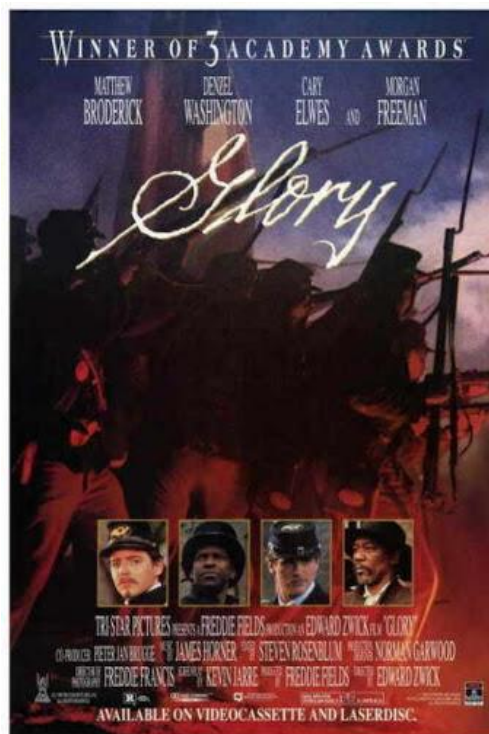

TEMPS DE GLÒRIA

(TIEMPO DE GLORIA / GLORY)

Proposta didàctica de Ramon Breu

SINOPSI

La pel·lícula ens narra la història verídica d'un jove oficial nord-americà, Robert Gould Shaw, que durant la Guerra de Secessió dels Estats Units dirigí un regiment integrat exclusivament per negres.

Robert G. Shaw envià regularment, durant els primers anys del conflicte civil nord-americà, una sèrie de cartes a la seva mare explicant la vida i les vicissituds de l'exèrcit de la Unió i de les unitats que manava. La correspondència d'aquest fill d'una rica família abolicionista de Boston, actualment dipositada a la Universitat de Harvard, va servir per vertebrar el guió del film.

Shaw, de vint-i-tres anys, patriota i militarista, nomenat coronel d'una unitat de soldats negres, el 54 de Massachusetts, pren partit a favor de la lluita contra el racisme (també molt present en el Nord), dels desigs d'igualtat dels exesclaus negres, i s'identifica amb la voluntat de construir un país lliure i autènticament democràtic.

FITXA DEL FILM

Direcció: Edward Zwick
Producció: Freddie Fields. EUA 1990.
Guió: Kevin Jarre
Música: James Horner
Muntatge: Steven Rosenblum
Distribuïdor: Tristar Pictures

Intèrprets: Mathew Broderick (Coronel Robert Gould Shaw); Denzel Washington (Trip); Cary Elwes (Major Cabot Forbes) i Morgan Freeman (Sergent Major John Rawlins).

Activitats

- 1.- Quin és l'objectiu de l'exèrcit del Nord?
- 2.- Com es manifesta el racisme dins del propi exèrcit de la Unió?
- 3.- D'on provenen la majoria dels soldats negres que integren el 54 de Massachusetts?
- 4.- El govern del Sud, el govern confederat, fa conèixer un ban sobre les unitats integrades per soldats negres i sobre els oficials blancs que manen aquestes unitats. Què diu aquest ban? Davant d'això, què proposa el coronel Shaw? Quina és la resposta dels soldats? Per què creieu que responen d'aquesta manera?
- 5.- Us sembla apropiat o exagerat l'afany per la disciplina militar que vol transmetre el coronel Shaw? Per què?
- 6.- Un dels soldats (Denzel Washington) deserta. Es detingut i fuetejat. Quan li treuen la camisa, es veu que té marques d'anteriors càstigs. Què creieu que ha provocat aquests càstigs anteriors?
- 7.- Aquest soldat es caracteritza per tenir reaccions de protesta i de crítica. Què pretén?
- 8.- L'estat major de l'exèrcit de la Unió no tenia previst que els soldats negres entressin en combat. La tenacitat i l'habilitat de Shaw fan canviar l'opinió de la cúpula militar. Quin paper els havien reservat? En què es demostrava aquesta paper secundari?
- 9.- En el film es denuncien fets de corrupció. Expliqueu-los.

10.- Per que creieu que no s'organitzaven companyies mixtes de negres i blancs?

11.- El personatge que protagonitza Denzel Washington li diu al seu coronel: *Jo no estic en aquesta guerra per vostè*. Què vol dir? Per què ha anat a la guerra?

12.- Els soldats negres canten la nit abans de la batalla final. Quins ritmes us recorden els seus cants?

13.- Abans del darrer combat, el coronel Shaw deixa el seu cavall i, a peu, dirigeix els seus homes. Quin valor simbòlic té aquesta acció?

Llenguatge i tècniques audiovisuals

1.- Analitzeu l'estructura del film:

- a) Tema.
- b) Argument.
- c) Fets que es narren.
- d) Estructura del relat cinematogràfic: inici de la història; desenvolupament; clímax i desenllaç.

2.- Personatges:

- Anàlisi dels personatges principals: descripció física, com es comporten, quins són els seus desigs i ambicions. Definiu el seu comportament i les seves reaccions.

- Anàlisi dels personatges secundaris.

3.- Acció:

- Expliqueu si l'acció del film és lineal o no lineal.

4.- Espai i temps:

- Delimitau l'espai o els espais per on passen els fets.

- Situeu els fets en el temps històric i indiqueu quin temps cronològic reflecteix l'acció d'aquest film.

PANTALLA DE LECTURES

ELS ESTATS UNITS DURANT EL SEGLE XIX

Al començament del segle XIX les tretze colònies nord-americanes que havien aconseguit la independència van començar a expandir-se cap l'oest amb l'objectiu d'arribar a les costes del Pacífic. Aquesta expansió es va veure afavorida pel desplaçament de colons cap a l'oest i per l'avenç en la construcció del ferrocarril.

Entre 1800 i el 1850, la població dels Estats Units va passar de 5 a 23 milions. Això va ser conseqüència de l'arribada d'immigrants, procedents sobretot del Regne Unit i Alemanya.

Al seu torn, el país va anar incorporant nous territoris des de tres modalitats:

- La conquesta bèl·lica dels territoris. A mesura que avançava la colonització es produïen enfrontaments amb els pobles indis (apatxes, sioux, etc.), que defensaven les seves terres, i amb Mèxic (Texas).
- Les compres de territoris a França (Lousiana), Espanya (Florida) i Mèxic.
- Les cessions territorials per part dels anglesos (Oregon).

En aquest territori immens, es diferenciaven tres grans regions per les característiques econòmiques i socials que les definien: el nord-est, amb un gran desenvolupament industrial i urbà; el sud, que tenia una economia agrària centrada en les grans explotacions de cotó i tabac treballades per esclaus, i l'oest, on predominaven els petits grangers independents.

Entre el 1861 i el 1865 va tenir lloc la Guerra de Secessió nord-americana. Els estats del sud volien separar-se dels del nord. El sud era una zona amb una economia agrícola i ramadera basada en la mà d'obra esclava; en canvi, el nord, industrialitzat, estava a favor d'abolir l'esclavitud, a favor de tenir una mà d'obra industrial lliure i amb capacitat de consum.

L'exacerbació de l'expansionisme militar dels estats del sud, unit a la seva ideologia anti-liberal i racista (no només envers els negres, sinó també contra els immigrants de l'est i del sud d'Europa) que titllava de descendents dels esclaus anglosaxons i alemanys els habitants dels estats del nord, provocà en els estats nordistes una reacció anti-esclavista com ara una campanya d'ajut als esclaus fugitius i de propaganda abolicionista.

Durant trenta anys els sudistes havien predominat al Congrés, al Tribunal Suprem i a la Casa Blanca. Però l'elecció d'un anti-esclavista, per primera vegada, com a president (Abraham Lincoln) exacerbà les passions en un sud numèricament minoritari (uns sis milions de blancs enfront d'uns dinou milions en els estats del nord) i en una situació d'inferioritat econòmica: el nord controlava la flota i posseïa nou desenes parts de la indústria. El sud, però, confiava en la seva potència militar.

Carolina del Sud, Florida, Louisiana, Texas, Mississipi, Alabama i Georgia es constituïren en república rebel: els Confederate States of America (Confederació Sudista), a la qual s'afegiren ja començada la guerra, Arkansas, Carolina del Nord, Virginia i Tennessee. La resta d'estats restaven fidels a la Unió.

La victòria final dels estats antiabolicionistes del nord a Appomatox (abril de 1865), després d'una guerra que ha estat considerada predecessora de les del segle XX per les seves mobilitzacions de grans masses i altes cotes de destrucció i patiment (dos milions de combatents, 700.000 morts, trinxeres, camps de concentració, destrucció de ciutats...), dugué l'abolició de l'esclavitud a tot el territori nacional (18 de desembre de 1865). El racisme del sud, però, es va seguir manifestant a través de lleis segregacionistes i amb l'organització de grups violents com el Ku Klux Klan.

El període posterior a la guerra es coneix amb el nom de reconstrucció. Es va promoure la reconciliació dels dos bàndols enfrontats a la guerra civil i, a més, va ser una època de gran prosperitat econòmica. En aquell moment els Estats Units van iniciar una fase de desenvolupament econòmic que els va convertir en la primera potència industrial del món a principis del segle XX.

En aquest període la vida política va començar a organitzar-se al voltant de dos partits, el republicà i el demòcrata, estructura que avui en dia encara perdura.

Caballero Martínez, J.M. i altres (2008) *Història 4t d'ESO*. Barcelona: Santillana.P. 82. Adaptació de Cinescola.

Activitats

- 1.- Dibuixeu una mapa dels Estats Units, marqueu les seves fronteres i situeu el nom dels estats que van intervenir en la Guerra de Successió. Pinteu de diferent color els estats unionistes i els estats confederats.
- 2.- Definiu els conceptes abolicionista i segregacionista.
- 3.- Ompliu una fitxa com aquesta sobre la Guerra de Secessió nord-americana:

GUERRA DE SECESSIÓ NORD-AMERICANA

Anys :

Bàndols:

Característiques de les colònies del sud:

Característiques de les colònies del nord:

Final de la guerra i conseqüències:

4.- Elaboreu un informe sobre els orígens i les característiques del Ku Klux Klan.

LA DIFÍCIL CONQUESTA DE LA LLIBERTAT. PARLA UN ESCLAU.

Nací en Brunswick y pasé una parte de mi infancia en Southampton, quince kilómetros al sur de Bethlehem, en Virginia. Me compró entonces un "comerciantes de negros", J.B., que me vendió a J.S., en Carolina del Sur. Allí se nos trataba bárbaramente. Tenía dieciséis años, y el trabajo que me fue confiado fue partir leña. Lo terminé en el tiempo que me habían dado y quise ir a descansar. La mujer del dueño era aún más dura que él y me mandó hacer hogueras en el camino y quemar allí la basura. Acabé a las diez: el patrón volvió a casa y yo entré también allí. La mujer me mandó a por agua para limpiar el suelo. Me negué a ello (...) Al día siguiente por la mañana el dueño me vino a buscar, me condujo a su casa, me desnudó, cogió una gruesa tabla de roble para hacer con ella un batidor, me ató al tronco de un pino, de manos y pies, entonces empezó a pegarme con el batidor. Su niño que lo vio se puso a llorar y lo echó de allí con malas palabras (...). Después me metió en la casa y me pegó con un bastón de nogal americano, más de doce veces. (...) Luego me mandó a dar agua a los cerdos, desnudo del todo (estábamos en enero). (...)

La gran cicatriz que tengo en la mejilla izquierda me la hicieron mientras luchaba durante una evasión. El hombre que me cogió me dio un golpe con el cañón de su fusil que me hizo caer en el barro. Luego me ató. Esta vez recibí trescientos latigazos. Uno de los esclavos que había ayudado a atarme se desmayó ante tamaña crueldad.

M. Fabre. "La difícil conquista de la libertad: los intentos de un esclavo"
Textos y documentos de Historia Moderna y Contemporánea
Barcelona, Editorial Labor, 1987, pp. 132-133

Activitat

- 1.- Escriviu la vostra opinió sobre les condicions de vida d'aquest esclau.
- 2.- Investigueu sobre la figura del president Abraham Lincoln i la seva lluita abolicionista.

MANIFEST ABOLICIONISTA

Llegim ara les fermes opinions d'un destacat polític abolicionista, Garrison, sobre l'esclavitud, expressades trenta anys abans de la guerra de Secessió:

No me alienaré con la política partidista de nadie. Al defender la gran causa de los derechos humanos, deseo obtener la ayuda de todas las religiones y de todos los partidos.

Basándome en la "verdad evidente en sí misma", defendida en la Declaración de Independencia Americana, "de que todos los hombres han sido creados iguales, y su creador les ha concedido los mismos derechos, entre los cuales se hallan la vida, la libertad y la consecución de la felicidad", lucharé sin descanso por la inmediata manumisión de nuestra población de esclavos. En la iglesia de Park-Street, el 4 de julio de 1829, en un discurso sobre la abolición, accedí sin reflexionar, a la popular pero pernicioso doctrina de la abolición "gradual". Aprovecho la oportunidad para retractarme de manera plena e inequívoca y pedir así públicamente perdón a mi Dios, a mi nación, y a mis hermanos los pobres esclavos, por haber proferido unos sentimientos tan llenos de timidez, de injusticia y de absurdo. (...)

Sobre este tema no quiero pensar, hablar o escribir con moderación. ¡No! ¡No! Decid a un hombre al cual se le está incendiando la casa que pida socorro moderadamente, decidle que rescate a su mujer de las manos de un raptor, moderadamente, decid a la madre que saque a sus hijos del fuego en el que

han caído, gradualmente, pero no me pidáis moderación en una causa como la presente.

W.L. Garrison "The Liberator" 1-1-1831. Boston (USA)

Activitats

- 1,. De què es penedeix Garrison?
- 2.- Comenteu el fet que aquest polític i pensador es fa una autocrítica.
- 3.- Creieu que, avui en dia, també hi ha temes en els que no es pot actuar *gradualment* o *moderadament* ?

CONTRACAMP: ASPECTES DIDÀCTICS PER AL PROFESSORAT

Elements de debat i relacions que es poden establir

- Història dels Estats Units.
- La guerra de Secessió nordamericana.
- Abraham Lincoln i l'abolicionisme.
- L'esclavisme i les seves conseqüències.
- El militarisme.
- Diferències de classe en la societat nordamericana.
- Racisme i xenofòbia.
- El cinema com eina de coneixement històric.

Objectius formatius

- Iniciar-se en l'estudi de la formació dels Estats Units.
- Conèixer els trets principals del segle XIX nordamericà.
- Estudiar l'origen i l'extensió de l'esclavisme.
- Analitzar el racisme a les societats contemporànies.
- Valorar les estructures socials del segle XIX.
- Conèixer diferents recursos expressius del cinema.
- Analitzar els trets dels films històrics.
- Fer servir el cinema per analitzar la societat.

Criteris d'avaluació

- Visionat atent, correcte i respectuós del film.
- Respondre les qüestions de comprensió i del llenguatge audiovisual de forma reflexiva i interessada.
- Capacitat per relacionar i entendre les diferents problemàtiques polítiques plantejades en el film
- Identificar els temes i subtemes de la pel·lícula.
- Lectura dels textos de la proposta didàctica i realització adequada de les activitats.
- Participació activa en els debats que es puguin plantejar.
- Expressió escrita i oral correcta de les feines proposades.

Continguts de Ciències Socials, Història.

- Identificació i ús de diferents tipus de fonts, valorant les seves aportacions al coneixement del medi físic i de les formes de vida en el present i el passat.
- Valoració de la necessitat de protegir i difondre el patrimoni natural i cultural com a herència cultural dels grups humans.
- Aplicació de la representació gràfica de la cronologia i de les variables històriques de canvi, continuïtat i simultaneïtat.
- Situació en el temps i en l'espai dels fets històrics rellevants, aplicant la periodització convencional.
- Localització i caracterització de diferents paisatges, analitzant la interacció entre els grups humans i el medi i caracteritzant les formes de vida que possibiliten.
- Lectura i interpretació de mapes, plànols i imatges de diferents característiques i suports.
- Contrast i valoració crítica d'informacions diferents, incloses les dels mitjans de comunicació, sobre un mateix fet o fenomen, valorant solucions i alternatives als problemes.
- Reconeixement dels drets i deures individuals i col·lectius, identificant i rebutjant les situacions de desigualtat, injustícia i discriminació, especialment les relatives al gènere, que afecten persones i col·lectius.
- Valoració de la funció de la memòria històrica en la construcció del futur.
- Treball dels diferents continguts de la matèria amb mitjans audiovisuals i recursos TIC de forma creativa i responsable.

WEBS I ALTRES REFERÈNCIES

<http://www.imdb.com/title/tt0097441/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Glory_%28film%29

<http://www.youtube.com/watch?v=9r72aGkShD4>

<http://www.youtube.com/watch?v=HKIbAGsDROY>

<http://socialsenxarxa.wordpress.com/2009/07/16/la-guerra-de-secessio-1861-1865/>

http://ca.wikilingue.com/es/Guerra_de_Secessi%C3%B3

<http://www.slideshare.net/jorgelagim/unitat-4-nacionalisme-i-imperialisme>

http://www.encyclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0025202

<http://sunsite.utk.edu/civil-war/>

Caballero Martínez, J.M. i altres (2008) *Història 4t d'ESO*. Barcelona: Santillana
Fabre, M.. (1987) "La difícil conquesta de la llibertat: els intents d'un esclau"
Textos y documentos de Historia Moderna y Contemporánea. Barcelona:
Editorial Labor.

Garrison, W.L. "The Liberator" 1-1-1831. Boston (USA)

Jenkins, P. (2005) *Breve historia de Estados Unidos*. Madrid: Alianza.